

DUMINICA ÎNTÂI DIN POST

a Ortodoxiei

APOSTOL. EVREI 11, 24-26; 32-40

Fraților, prin credință, Moise, când s-a făcut mare, n-a voit să fie numit fiul fiicei lui Faraon, ci a ales mai bine să pătimizească cu poporul lui Dumnezeu, decât să aibă dulceața cea trecătoare a păcatului, socotind că batjocorirea pentru Hristos este mai mare bogăție decât comorile Egiptului, fiindcă se uita la răsplătire. Și ce voi mai zice? Că timpul nu-mi va ajunge, ca să vorbesc de Ghedeon, de Barac, de Samson, de Ieftae, de David, de Samuel și de proroci, care prin credință au biruit împărății, au făcut dreptate, au dobândit făgăduințele, au astupat gurile leilor, au stins puterea focului, au scăpat de ascuțișul sabiei, s-au împuterenicit, din slabi ce erau s-au făcut tari în războaie, au

întors taberele vrăjmașilor pe fugă; unele femei și-au luat pe morții lor înviați. Alții au fost chinuiți, nepri-mind izbăvirea, ca să dobândească mai bună înviere; alții au suferit batjocură și bici, ba chiar lanțuri și închisoare; au fost uciși cu pietre, au fost puși la cazne, au fost tăiați cu fierăstrăul, au murit uciși cu sabia, au pribegit în piei de oaie și în piei de capră, lipsiți, strâmtorați, rău primiți. Ei, de care lumea nu era vrednică, au rătăcit în pustii, și în munți, și în peșteri, și în crăpăturile pământului. Și toți aceștia, mărturisiiți fiind prin credință, n-au primit făgăduință, pentru că Dumnezeu rânduise pentru noi ceva mai bun, ca ei să nu ia fără noi desăvârșirea.

EVANGHELIA. IOAN 1, 43-51

În vremea aceea a vrut Iisus să plece în Galileea și a găsit pe Filip. Și i-a zis Iisus: Urmează-Mi! Iar Filip era din Betsaida, din cetatea lui Andrei și a lui Petru. Filip a găsit pe Natanael și i-a zis: Am aflat pe Acela despre Care au scris Moise în Lege și prorocii, pe Iisus, fiul lui Iosif din Nazaret. Și i-a zis Natanael: Din Nazaret poate fi ceva bun? Filip i-a zis: Vino și vezi. Iisus a văzut pe Natanael venind către El și a zis despre el: Iată, cu adevărat, israelit în care nu este vicleșug. Natanael

l-a spus: De unde mă cunoști? A răspuns Iisus și i-a zis: Mai înainte ca Filip să te cheme, te-am văzut când erai sub smochin. Răspuns-a Natanael: Rabbi, Tu ești Fiul lui Dumnezeu, Tu ești Împăratul lui Israel! Iar Iisus i-a zis: Pentru că ți-am spus că te-am văzut sub smochin, crezi? Mai mari decât acestea vei vedea. Și a grăit: Adevărat, adevărat zic vouă, că de acum veți vedea cerul deschizându-se și pe îngerii lui Dumnezeu suindu-se și coborându-se peste Fiul Omului.

TÂLCUIRI

“În cea dintâi Duminică a Marelui Post, care se numește Duminica Triumfului Ortodoxiei, Sfânta Biserică prăznuiește întărirea și întemeinirea credinței ortodoxe, biruința asupra numeroșilor eretici osândiți de cele șapte Sinoade Ecumenice.

Știți că încă din vremurile apostolice au apărut o mulțime de dascăli mincinoși, al căror număr a tot crescut o dată cu scurgerea veacurilor. S-au ridicat eretici care au strâmbat sfânta credință ortodoxă,

învățând mincinos despre Dumnezeirea Domnului nostru Iisus Hristos – și mulți au urmat păgânătății lor, mulți au pierit cu moarte veșnică.

Toate acestea au fost prezise de către sfinții apostoli. Iată ce spune Sfântul Apostol Petru în cea de-a doua Epistolă sobornicească a sa:

Dar au fost în popor și proroci mincinoși, după cum și între voi vor fi învățători mincinoși, care vor strecura eresuri pierzătoare și, tăgăduind chiar pe Stăpânul

Ce i-a răscumpărat, își vor aduce sieși grabnică pieire; și mulți se vor lua după învățăturile lor rătăcite, și din pricina lor calea adevărului va fi hulită (2 Pt. 2, 1-2).

Și sfântul apostol Pavel îi prevenea pe creștinii din Efes:

Știu că după plecarea mea vor intra între voi lupi îngrozitori, care nu vor cruța turma, și dintre voi înșivă se vor ridica bărbați grăind învățături răstălmăcite, ca să tragă pe ucenici după ei (Fapte 20, 29-30).

Încă de atunci, din vremurile apostolice, au început despărțirile de Biserica lui Hristos – iar Domnul nostru Iisus Hristos a spus cu gura Sa că Biserica trebuie să fie una: Și va fi o turmă și un păstor (v. In. 10, 14-16). Și în rugăciunea Sa arhierescă El a strigat către Tatăl Său:

Ca toți să fie una, după cum Tu, Părinte, întru Mine, și Eu întru Tine, așa și aceștia în Noi să fie una (In. 17, 10-21).

Domnul a învățat că Biserica trebuie să fie una, El fiindu-i Cap și Păstor – iar toți dascăli mincinoși și ereticii cu puțință au năzuit întotdeauna, ca niște lupi răpitori, să se deosebească de Hristos și să răpească o parte a turmei lui, însetând de stăpânire și de cinstirea din partea lumii. Ei sfășie Biserica lui Hristos. În

anul 1054, din pricina pretențiilor papilor romani la stăpânire absolută în Biserică, pe care voiau s-o cârmuiască singuri, Biserica Apuseană, catolică adică, s-a despărțit de Biserica Răsăritului, ai cărei fii suntem noi. Sfinții apostoli nu au practicat niciodată stăpânirea absolută a unui singur om în Biserică: Biserica era cârmuită sobornicește și nimeni nu-și dădea numele de loțiitor al lui Hristos pe pământ. Ortodocșii au făcut totul pentru a preîntâmpina ruptura, dar Domnul a îngăduit-o.

În cel de-al XIV-lea veac a apărut un nou făcător de schismă, Luther, care a supus unei obraznice și samavolnice critici întreaga învățătură a Bisericii și a refăcut-o cu desăvârșire după cum i s-a părut lui că este nevoie – și a apărut o nouă erezie, care a rupt cu desăvârșire succesiunea apostolică: erezia luterană sau protestantă. După aceea a început o necurmată împărțire a protestantismului într-o mulțime de secte și de curente, căci Luther a dat tuturor adepților săi dreptul deplin de a explica Evanghelia după bunul plac.

O asemenea explicare fără călăuzirea păstorilor de Dumnezeu rânduiți ai Bisericii n-avea cum să nu fie strâmbă. Fiecare înțelegea Biblia precum voia, pre-

cum îi dictau lipsa de educație și neputința minții. Și acum protestantismul cuprinde un număr uriaș de secte.

Din păcate, și în Biserica noastră a pătruns înrăurirea acestor erezii și secte protestante. S-au găsit în poporul nostru nu puțini oameni care au părăsit credința strămoșească și au urmat sectarilor protestanți. Așa au apărut la noi ștundismul, baptismul și multe alte secte.

În secte intră oameni neștiutori, neîntăriți în adevăr, și își clădesc învățătura fiind pătrunși de patima cea mai grea, de cel mai greu păcat: de păcatul satanic al trufiei. Ei îndrăznesc cu obrăznicie să critice rânduielile Sinoadelor Ecumenice, poruncile sfinților apostoli, învățătura Bisericii Ortodoxe. Ei supun unei nimicitoare critici, cu prostie și ignoranță, întreaga Biblie, tot Noul Testament, alegând din Sfânta Scriptură doar locurile care le gâdilă iubirea de sine și trufia și respingând tot ce le contrazice părerile preconcepute.

Trufia și adâncă neștiință stau la temelia sectelor. Toți trebuie să-și amintească bine lucrul acesta. Fenomenul sectar a îmbrăcat la noi forme absurde, revoltătoare prin prostia lor și prin obraznicia lor tăgăduire a întregii învățături creștine; despre unele dintre ele ție și rușine să vorbești.

Nu puțini sunt sectanții care tăgăduiesc Dumnezeirea lui Iisus Hristos. Spre rușinea poporului nostru, s-au găsit în el oameni care, uitând tot trecutul lui, toți stâlpii seculari ai vieții lui, uitându-și credința ortodoxă, au început să mărturisească credința evreiască – fiindcă sunt un șir întreg de secte iudaizante care păzesc întreaga lege a lui Moise, cinstesc toate praznicele iudaice, se supun pe sine și își supun copiii tăierii împrejur și devin din ruși evrei. Iată până la câtă nerozie ajung unii sectanți.

Sfântul Apostol Petru spunea în cea de-a doua Epistolă sobornicească a sa că cei neștiutori și neîntăriți răstălmăcesc scrierile lui Pavel, ca și pe celelalte Scripturi, spre pierzarea lor (v. 2 Pt. 3, 16).

Iată și cuvintele Sfântului Apostol Pavel: Cum vor propovădui, de nu vor fi trimiși? (Rom. 10, 15). Slujitorii Bisericii, arhierii și preoți, au fost trimiși la propovăduire: pe preoți îi trimit arhieriei, arhieriei au primit această autoritate de la apostoli, iar apostolilor le-a poruncit să pască turma Sa însuși Domnul:

Cel ce vă ascultă pe voi, pe Mine Mă ascultă, și cel ce se leapădă de voi, de Mine se leapădă; iar cel ce se

leapădă de Mine se leapădă de Cel Ce M-a trimis pe Mine (Lc. 10, 16).

Cuvintele acestea îi privesc nemijlocit și pe sectanți, care nu ascultă de slujitorii Bisericii și astfel se leapădă de însuși Domnul Iisus Hristos și de Tatăl Ceresc, Care L-a trimis. Leapădându-se de Adevărul Dumnezeiesc, sectanții au călcat poruncile lui Dumnezeu și au lepădat Tainele Bisericii, însușindu-și dreptul de a propovădui. Cum vor propovădui însă, dacă n-au fost trimiși?

Nu e păcat mai greu decât schismele și sfășierile din Biserica lui Hristos. Așa spuneau toți marii ierarhi. Iată cuvintele sfințitului mucenic Ciprian:

„Păcatul celor care nu păstrează unirea și strânsa legătură cu Biserica nu se spală nici măcar cu sângele lor, chiar dacă aceștia s-ar da pe sine la moarte pentru mărturisirea numelui lui Hristos: vina cea de neșters și grea a despărțirii de Biserică nu se curăță nici măcar prin sânge”.

Iar alt sfințit mucenic – Ignatie Teoforul – a zis așa: „Nu vă amăgiți, fraților: cine urmează făcătorilor de schisme, acela nu va moșteni împărăția lui Dumnezeu”.

Vedeți cât de cumplit este păcatul schismei și al alcătuirii de secte, cât de cumplit este a te abate de la Biserica lui Hristos și a merge după sectanți. Sfinții apostoli ne-au prevenit de numeroase ori în această privință. În Epistola către romani, Sfântul Apostol Pavel spune:

Vă îndemn, fraților, să vă păziți de cei ce fac dezbinări și sminteli împotriva învățaturii pe care ați primit-o. Depărtați-vă de ei (Rom. 16, 17).

Domnul Iisus Hristos a zis:

Feriți-vă de prorocii mincinoși, care vin la voi în haine de oi, iar pe dinăuntru sunt lupi răpitori (Mt. 7, 15).

Să știți, popor al lui Dumnezeu, că sectanții sunt fățarnici, că vin punându-și masca iubirii și smereniei. Ei sunt din cale-afară de șireți: lingușesc subțire auzul, fac pe sfinții, robesc oamenii printr-o amăgitoare dragoste și atenție, îi atrag în cursele lor – și dacă ajungeți în aceste curse veți pieri.

Sfântul Apostol Pavel cheamă în Epistolele către tesaloniceni și galateni:

Stați neclintiți și țineți predaniile pe care le-ați învățat fie prin cuvânt, fie prin epistola noastră (2 Tes 2, 15); chiar dacă noi sau un înger din cer v-ar vesti altă Evanghelie decât aceea pe care v-am vestit-o, să fie anatema!(Gal. 1, 8).

Pe toți cei aflați în secte, care smintesc oamenii cu învățăturile lor mincinoase, apostolul Pavel îi dă anatemei – și urmând cuvintelor lui, Sfânta Biserică anatematizează în Duminica Triumfului Ortodoxiei pe toți ereticii, pe toți cei ce nu recunosc Sinoadele Ecumenice și Sfânta Tradiție. Să vă aduceți aminte și să știți că dacă cineva vă smintește și vă atrage într-o sectă, veți fi supuși anatemei, veșnicului blestem. Ce poate fi mai groaznic decât aceasta? Nu știu. Pot numai să vă rog, cum îi ruga pe credincioși și Sfântul Apostol Pavel, să vă păziți de acești răpitori, să vă păziți de cei ce fac schisme, să nu vă duceți niciodată la adunările lor, căci altfel va pătrunde în voi otrava lor. Ca de foc temeți-vă de legăturile cu ereticii, cu sectanții. Țineți-vă de credința pe care ne-o învață Sfânta Biserică – de credința evanghelică, de credința lui Hristos, de credința apostolească, și vă va mântui Domnul Iisus Hristos. Amin”.

25 martie 1945

“Sfânta Ortodoxie, biruind toate ereziile, s-a întărit pe veci.

Mulți învățători mincinoși, făcători de schisme și eretici, a cunoscut creștinismul, începând din vechime. Unele erezii – cum ar fi cele ale lui Arie, Macedonie, Dioscor, Nestorie și cea iconoclastă – au zguduit Biserica veacuri întregi. Ele au adus Bisericii suferințe nenumărate și foarte grele; mulți au fost mărturisitorii și mucenicii care și-au vărsat sângele pentru adevărul Ortodoxiei în lupta cu acești învățători mincinoși și eretici. Mulți ierarhi mari au fost surghiuniți, unii au fost chiar alungați de câteva ori de la catedrele lor – iar Flavian, Patriarhul de Constantinopol, a fost bătut atât de crunt la sinodul numit „tâlhăresc”, condus de către ereticul Dioscor, încât a murit după trei zile.

Erezia iconoclastă a fost una dintre cele mai cumplite. Ea a început în timpul împăratului Leon Isaurianul, care a fost înscăunat în anul 717. În alegerea lui cuvântul hotărâtor l-a avut armata și depindea de aceasta pe de-a-ntregul, iar în armată erau nu puțini potrivnici ai cinstirii sfințelor icoane. Dorind să facă pe placul soldaților, Leon a început o prigoană înverșunată împotriva ortodocșilor.

Această prigoană a fost continuată de urmașul lui, Constantin Copronimul. Ce înseamnă numele Copronim? În grecește „copros” înseamnă „excremente”. Și necredinciosul împărat și-a primit numele datorită faptului că în timp ce era botezat a spurcat astfel apa.

Cei doi împărați sus-pomeniți au domnit mult timp și au pricinuit Bisericii pătimiri foarte grele. Au urmat la tron alți împărați iconoclaști, care au continuat reaua lor lucrare, sfâșiind Biserica mai bine de un veac.

De nedescris sunt chinurile pe care le-a îndurat atunci Biserica – mai ales monahii, care au apărut cu cea mai mare dârzenie cinstirea sfințelor icoane. Împărații iconoclaști au închis aproape toate mănăstirile și bisericile în care se aflau sfinte icoane, transformându-le în depozite și baze militare. Monahii erau schingiuiți – li se scoteau ochii, li se tăiau nasurile, li se spărgeau capetele cu icoane. Celor ce zugrăveau icoane li se ardeau degetele până la carbonizare pe table din aramă înroșite în foc.

Numai atunci când pe tronul Bizanțului s-a suit împărăteasa Irina, aceasta a reușit – cei drept, numai pentru o vreme – să curme această prigoană, să repună în drepturi cinstirea sfințelor icoane și să adune, în anul 787, cel de-al șaptelea Sinod Ecumenic, care a declarat solemn că cinstirea icoanelor este legiuită și dreaptă. După ea s-a înscăunat un nou iconoclast – împăratul Teofil, însă erezia iconoclastă tot a fost zdrobită până la urmă, de către binecredincioasa împărăteasă Teodora. Aceasta a convocat în anul 842 un sfânt Sinod care a întărit o dată pentru totdeauna dogma cinstirii icoanelor. Acest Sinod a rostit anathema asupra tuturor celor ce îndrăznesc să spună că cinstirea icoanelor este închinare la idoli și să ne numească închinători la idoli pe noi, creștinii ortodocși.

Sectanții însă continuă lucrarea iconoclaștilor și în ziua de astăzi. Nu demult, într-un oraș din Siberia doi bapțiști au intrat în biserică în timpul slujbei și au început să țipe în gura mare, numindu-i pe creștinii închinători la idoli, iar icoanele – idoli. Oare aceasta nu e nebunie? Cum de cutează ei să verse otravă de năpârci prin gurile lor păgâne? Spusele lor arată o adâncă neînțelegere a celei de-a doua porunci din Legea lui Moise:

Să nu-ți faci chip cioplit și nici un fel de asemănare a nici unui lucru din câte sunt în cer, sus, și din câte sunt pe pământ, jos, și din câte sunt în apele de sub pământ; să nu te închini lor, nici să le slujești, că Eu, Domnul Dumnezeuul tău, sunt un Dumnezeu gelos (Ieș. 20, 4-5).

Ce înseamnă această poruncă? Noima ei este foarte limpede. Ea interzice oamenilor să-și facă idoli, interzice cinstirea lucrurilor neînsuflăte în locul Dumnezeului Celui Adevărat, după obiceiul vechilor

asiro-babilonieni, egipteni, greci, romani și celorlalte neamuri păgâne.

Egiptenii se închinau taurului Apis, se închinau prostește maimuțelor, crocodililor, jivinelor de tot felul. Se închinau soarelui și lunii, făcându-le „asemnări”, adică imagini pictate și cioplite. Acestor „asemnări”, acestor imagini ale dumnezeilor pe care și-i născociseră – Baal, Astarte, Zeus, Apollo, Hermes și ceilalți – ei se închinau ca unor dumnezei adevărați, încredințați fiind că în idoli trăiesc cei înfățișați prin ei. Aceasta, într-adevăr, era închinare la idoli. Esența închinării la idoli stă în faptul că prin ea oamenii se întorc de la Dumnezeu și slujesc dracilor. Din multele istorisiri despre viețile bineplăcutilor lui Dumnezeu știm că în mulți idoli chiar trăiau draci, pe care sfinții apostoli și cuvioșii îi izgoneau prin rugăciune către Domnul.

Oare cinstirea icoanelor are ceva în comun cu închinarea la idoli, o amintește cu ceva măcar pe departe? Bineînțeles că nu. Noi nu ne facem dumnezei din sfintele icoane, ci dând cinstire sfântului chip, icoanei, dăm cinstire Dumnezeului Celui Adevărat, sau Preacuratei Lui Maici, sau sfântului zugrăvit în ea. Privind sfântul chip cu ochii trupești, ne întoarcem ochii duhovnicești către chipul dintâi, către prototipul ei.

Sfintele icoane, asemenea Sfintei Scripturi, ne amintesc de persoane și întâmplări reale. Oare Domnul și Dumnezeul nostru Iisus Hristos, Căruia îi dăm cinste și laudă prin aceste imagini, nu S-a întrupat și n-a trăit pe pământ, printre noi, în realitate? Oare n-a trăit pe pământ Preasfânta Născătoare de Dumnezeu, a Cărei icoană a fost zugrăvită de către Sfântul Evanghelist Luca? Iar Ea a binecuvântat icoana cu pricina și a zis: „Cu acest chip va rămâne pururea harul Meu”. Știu asta sectanții cei lipsiți de minte? Oare n-au auzit câte minuni se fac prin icoanele Preasfintei Născătoare de Dumnezeu?

Dar icoanele sfinților lui Dumnezeu, pe care El însuși i-a proslăvit? Oare imaginile lor nu propovăduiesc cu cea mai mare putere măreția nevoinței lor, care a proslăvit puterea lui Dumnezeu? Oare nu ne-au învățat și nu ne învață ei să ne închinăm numai lui Dumnezeu și să trăim după voia Lui? Oare pot fi numite idoli lucruri cum sunt icoanele acestea? Și

atunci, iată cât de păgâne sunt gurile care cutează să le numească pe ele idoli, iar pe noi – închinători la idoli! Să tacă necredincioșii, fiindcă Sfântul Sinod a toată lumea a rostit asupra lor anatema. Amintiți-vă acest lucru și temeți-vă – temeți-vă ca nu cumva să fiți cu cei asupra cărora a fost rostită anatema la cel de-al șaptelea Sinod a toată lumea, care a întărit definitiv credința ortodoxă, călcând și rușinând toate ereziile și schismele.

Mult timp s-a scurs de la ultimul Sinod Ecumenic – mai mult de un mileniu. De atunci n-au mai fost în Biserică Sinoade Ecumenice. De ce? Din motive politice, deoarece convocarea lor n-a mai fost cu putință. Este însă cazul să ne mâhnim prea mult pentru că nu mai sunt Sinoade Ecumenice? Nu, fiindcă primele șapte Sinoade Ecumenice au făcut tot ce trebuia făcut pentru călcarea tuturor ereziilor și pentru întărirea deplină a credinței ortodoxe.

Veți spune poate: „Dar până în ziua de astăzi apar o grămadă de erezii și schisme noi, apar o mulțime fără număr de secte”. Da, așa este, însă toate aceste erezii și schisme nu aduc nimic nou față de vechile erezii și schisme. Ele repetă și dezvoltă ideile ereticilor din vechime, care au fost cu desăvârșire răsturnate și pe deplin doborâte de către cele șapte Sinoade Ecumenice. Ca atare, ne este de ajuns marea înțelepciune pe care o avem în învățătura lor.

Iată de ce spunem că Ortodoxia a fost întărită definitiv la cel de-al șaptelea Sinod Ecumenic, și astăzi este o zi de mare solemnitate și bucurie, căci este ziua în care Biserica a rânduit să se înalțe mulțumită lui Dumnezeu pentru întemeierea Ortodoxiei. Haideti să ne unim și noi la această laudă, la această rugăciune. Amin”.

26 martie 1950

Sfantul Luca al Crimeei, Predici, Ed. Sophia, Bucuresti, 2009

CUVÂNT DE LA PĂRINȚI

Trăirea misterului integral al mântuirii de către Ortodoxie este una cu experiența vie a Duhului Sfânt, ca suflare a vieții din planul divin. Duhul Sfânt este cel ce face mereu contemporan, mereu trăit misterul mântuirii. De aceea Duhul Sfânt ocupă un loc atât de important în preocuparea și vorbirea Ortodoxiei. În Duhul Sfânt, sau prin Duhul Sfânt, Ortodoxia trăiește continuu întregul mister al mântuirii, trăiește pe Hristos cel întrupat, răstignit și înviat, în comunicarea vie a Sa și a stărilor Sale către credincioși.

S-a vorbit și se vorbește mult și în protestantism despre Duhul Sfânt. Dar Duhul Sfânt [conceptia eretica și discursul despre El, n.n.] de fapt a devenit acolo factorul susținător al individualismului orgolios, al unei originalități de înțelegere individuală nouă a credinței, nu al experienței mai presus de înțelegere a misterului. Duhul Sfânt a fost identificat cu fenomenele intelectuale și sentimentale imanente și individualiste. Dar experiența autentică a Duhului ne ridică la percepția mai presus de minte și de orgoliu individualist a misterului, care ni se deschide ca o realitate neinventată de noi, pentru toți. Duhul Sfânt e capătul lucrării divine a Treimii ajunsă în intimitatea noastră subiectivă și revelându-ni-se ca atare, cum spun Părinții orientali. El ne revelează de aceea realitatea divină nu ca teorie intelectuală, ci ca viață misterioasă, mai presus de viața noastră immanentă. El pune la priza vieții noastre sufletești viața lui Hristos cel răstignit și înviat, făcând-o viața comună și nouă. De aceea Duhul e dătător de viață și ne face vii, pentru că ne ridică din speculațiile despre Dumnezeu și despre mântuire, făcute de la distanță, în însăși experiența misterului divin în lucrarea lui mântuitoare. Ortodoxia, fiind experiența Duhului – ca experiență a misterului integral al mântuirii -, este totdeauna actuală, pentru că totdeauna această experiență răspunde unei necesități umane fundamentale, spre deosebire de orice teorie intelectuală, care prin firea ei îngustă și unilaterală e lipsită de viață și este depășită după un nou pas al spiritului pe linia progresului intelectual. Această împărtășire din realitatea misterului divin al mântuirii, prin Duhul Sfânt, este o adevărată viață pentru suflet, cu tot ce înseamnă o astfel de viață. De aceea și cântă Ortodoxia: „Prin Duhul Sfânt tot sufletul viază“, „prin Duhul Sfânt e începătura vieții“. „Duhul mișcă făptura“, unde vine El „odrasleşte viața“, „se

înnoiesc toate“, „prin Duhul Sfânt e înțelepciunea“ și „toată buna dăruire“.

(...)

Ortodoxia este doxologică în sensul larg că toată cunoștința despre Dumnezeu și despre lucrarea Lui mântuitoare este orientată practic, existențial, este transformată în rugăciune, în grăire directă către Dumnezeu, în conținutul dialogului nostru cu Dumnezeu, în substanță a raportului nostru personal și viu cu El. Ortodoxia a păstrat caracterul autentic al religiei ca dialog al credinciosului cu Dumnezeu, pe când în creștinismul occidental s-a dezvoltat caracterul de doctrină, de filozofie al creștinismului, de gnoză, care transformă pe Dumnezeu în obiect, diluându-i realitatea și subordonându-L minții umane.

Dar numai în relația dialogică Dumnezeu e trăit intens și adevărat. De aceea Ortodoxia e o experiență vie a lui Dumnezeu. Iar Dumnezeu, ca partener în dialogul cu credinciosul, lucrează, la rândul Său, asupra partenerului uman, îl binecuvintează, îi răspunde la cereri cu mângâierile și darurile Sale.

Dumnezeu lucrează asupra credincioșilor prin cult, prin sacramente [Sfintele Taine], iar credincioșii simt și mărturisesc prezența lui Dumnezeu în cântările de laudă și rugăciunile ce-I aduc. Cultul ortodox sacramental este un dialog ontologic între Dumnezeu și credincioși și numai după aceea este și un dialog verbal. Dumnezeu lucrează asupra noastră, în timp ce ne rugăm Lui, după ce am amintit faptele Lui mântuitoare și L-am lăudat pentru ele. Iar lucrând asupra noastră, Dumnezeu ne deschide ochii sufletului ca să intuim lucrarea Lui, ca să o simțim și ne mișcă să dăm expresie de laudă și de mulțumită pentru această simțire a noastră. Așa fiind, cultul sacramental nu e numai forma de rugăciune a cunoștinței de Dumnezeu, ci și izvor de cunoaștere și de continuă verificare a cunoștinței de totdeauna a Bisericii, forma principală a tradiției vie a Bisericii. Cuvintele cultului sunt călăuză spre experiența conținutului lor și exprimarea acestei experiențe.

Credincioșii Bisericii Ortodoxe nu și-au însușit învățătura Bisericii în genere din catehisme și expunerii doctrinare, ci mai mult din cult, din practica sacramentală a misterului mântuirii. Gândirea despre Dumnezeu e cult și cultul e gândire, călăuză în gândire. Credinciosul ortodox nu disprețuiește reflecția

despre Dumnezeu și despre lucrarea Lui mântuitoare, dar această reflecție o face în spiritul dialogului cu Dumnezeu, e reflecția partenerului care laudă pe Dumnezeu, Îi mulțumește și Îi cere ceva, e o reflecție în cadrul viu al dialogului, în experiența misterului divin. Gândirea ortodoxului despre Dumnezeu este cult, chiar dacă nu se realizează în vremea cultului.

Așa fiind, în cultul sacramental al Ortodoxiei, care e și gândire, e lucrător Duhul Sfânt, Care e capătul lucrării divine străbătută în interiorul nostru cel mai intim. În ordinea cultului se produce continuu evenimentul întâlnirii cu Dumnezeu așa cum în matca unui râu se fac experiențele adâncurilor. În cult vorbim lui Dumnezeu cântând, pentru că numai cântarea dă expresie căldurii experienței mai presus de cuvânt. În cântare ființa noastră devine sensibilă la experiența misterului, e răpită de entuziasmul produs în ea de trăirea misterului, a Duhului de viață dătător și găsește forma de comunicare a acestei trăiri entuziaste. Cântarea eliberează cuvintele de sensurile lor intelectuale limitate, făcându-le adecvate vieții inefabile a misterului trăit.

Dar cultul mai este, în același timp, și vorbirea omului cu Dumnezeu despre trebuințele sale și ale semenilor săi, ale lumii întregi ca și despre bucuriile sale pentru darurile primite. În cult, omul își vede și își trăiește, profund și existențial, trebuințele sale de Dumnezeu și ia cunoștință de ceea ce devine el prin împărtășirea cu Dumnezeu. Căci în Duhul Sfânt, omul se vede pe sine nu în impasul neputinței și al nefericirii pe care le trăiește în necunoașterea lui Dumnezeu, ci în nădejdea optimistă a împlinirii sale și în începutul acestei împliniri, care se țese în dialogul misterios și mântuitor cu Dumnezeu. De aceea cultul este optimist. Omul se trăiește pe sine, în cadrul lui, înălțat și gustă de mai înainte înălțările sale viitoare, inclusiv viața sa eternă în Dumnezeu, în Duhul iubirii și al comuniunii cu Dumnezeu și cu oamenii Săi. Icoanele sfinților, imnele de laudă cântate lor, trăirea comuniunii cu ei măresc acest optimism. Acestea cuprind o adevărată doctrină optimistă despre om, despre ceea ce poate omul să ajungă, prin adâncirea dialogului său viu cu Dumnezeu și cu semenii săi, o doctrină a măreției care așteaptă pe om, o doctrină a nădejdi pentru fiecare credincios, a unei nădejdi pregustate. Icoanele și imnele adresate sfinților îl țin pe credincios în tensiune între arvuna primită și desăvârșirea făgăduită, pe drumul dezvoltării dialogului

ontologic cu Dumnezeu, care e un drum eshatologic. Perspectiva eshatologică a cultului proiectează o lumină de optimism asupra vieții prezente.

Temeiul cel mai adânc al nădejdi, al bucuriei care străbate tot cultul ortodox și caracterizează Ortodoxia este Învierea. Sărbătoarea Paștilor, care stă în centrul cultului ortodox, este o explozie de bucurie, asemenea celei trăite de ucenici când au văzut pe Domnul înviat. Este explozia bucuriei cosmice pentru biruința vieții, după tristețea intensă pentru moartea pe care a trebuit să o suporte chiar Stăpânul vieții prin faptul că S-a făcut om. „Cerurile să se veselească și pământul să se bucure, și să prăznuiască toată lumea cea văzută și cea nevăzută, că a înviat Hristos, veselia cea veșnică”. Totul s-a umplut de siguranța vieții, după ce totul înainta inexorabil spre moarte. Teologul Al. Schmemmann spune că aceasta e vestea cu adevărat bună, sau evanghelia pe care a adus-o și pe care o propovăduiește creștinismul lumii: bucuria Învierii. Dacă creștinismul n-ar mai da lumii această bucurie unică, rațiunea lui de a fi ar înceta. Bucuria Învierii este vestită de creștinism în fiecare duminică. Căci fiecare duminică este închinată Învierii. Dar tot cultul vibrează de bucuria Învierii și e străbătut prin aceasta de tensiunea eshatologică a nădejdi în înviere. „Acum toate s-au umplut de lumină, și cerul și pământul”, proclamă Biserica în noaptea Învierii. În noaptea lipsei de sens a lumii supuse morții, acoperită de un cer a cărui intenție nu se cunoștea, a timpului care purta totul spre moarte, având imprimată în sine pecetea nonsensului, a izbucnit viața din mormânt, care umple de lumina sensului întreaga lume și timpul ei, care ne-a descoperit intenția binevoitoare a cerului față de lume și a descoperit chiar și îngerilor sensul creației. Timpul a devenit acum din timp spre moarte, din timp ce se desfășura în întunericul lipsei de sens, un timp spre înviere, o desfășurare luminoasă, o continuă sărbătoare. Toate zilele timpului, toate zilele anului au devenit sărbători, asigurându-ne că ne duc spre înviere, cum au dus spre viața de slavă pe sfinții pe care-i ferim în ele. Mai bine zis, au devenit un ajun al duminicii veșnice, cum zilele săptămânii sunt ajunuri ale duminicii, căci ele ne obligă încă la un efort, asemănător efortului de pe pământ al sfinților, pentru a ajunge la fericita lor odihnă.

Ortodoxia accentuează cu deosebită stăruință credința creștinismului în biruința vieții. Lupta atâta timp nedecisă între viață și moarte s-a terminat cu bi-

ruința definitivă a vieții. Acum nu ne mai temem de moarte, acum nu ne mai întristează moartea, căci ea e trecere la viața adevărată, pe care o pregustăm de pe acum. Amestecul de sens și de nonsens, imprimat în toate, prin faptul că pe de o parte existau, pe de alta toate erau supuse morții, a devenit acum numai sens. Viața a biruit deplin și definitiv asupra neantului și

a tristeții. Creația întreagă e destinată, prin înviere, vieții netrecătoare, creația întreagă e recuperată de Cel ce a creat-o“.

Sfântul Preot Mărturisitor Dumitru Stăniloae
Articol publicat în revista Mitropolia Olteniei, 1970,
nr. 7-8, pp. 730-738.

SĂ CÂNTĂM DOMNULUI

Troparul, glasul al 2-lea:

Preacuratului Tău chip ne închinăm, Bunule, cerând ier-tare greșelelor noastre, Hristoase Dumnezeule. Că de voie ai binevoit a Te sui cu Trupul pe Cruce, ca să izbăvești din robia vrăjmașului pe cei pe care i-ai zidit. Pentru aceea, cu mulțumire strigăm Ție: Toate le-ai umplut de bucurie, Mântuitorul nostru, Cel ce ai venit să mântuiești lumea.

Slavă..., glasul al 2-lea,

Cei ce am trecut din necredință la bună credință și cu lumina cunoștinței ne-am luminat, să plesnim

cu mâinile, precum zice psalmistul, aducând laudă de mulțumire lui Dumnezeu. Și cu cinste să ne închinăm sfințelor icoane ale lui Hristos și celor ale Preacuratei și ale tuturor sfinților, care sunt însemnate pe pereți, pe scânduri și pe sfințitele vase; lepădând păgâneasca credință a celor necredincioși. Pentru că cinstea icoanei, precum zice Vasile, trece la chipul carele s-a închipuit. Cerând pentru rugăciunile Preacuratei Maicii Tale, Hristoase Dumnezeul nostru, și ale tuturor sfinților, să ne dăruiești nouă marea milă.

GÂNDUL ZILEI

„Ce era din început, ce am văzut cu ochii noștri, ce am privit și mâinile noastre au pipăit despre Cuvîntul Vieții, aceea vă vestim și Viața s-a arătat și o am văzut și mărturisim și vă vestim viața cea veșnică, care era la Tatăl și s-a arătat nouă” (I Ioan 1, 1-3).

„Și Cuvîntul trup S-a făcut și S-a sălășluit între noi și am văzut slava Lui, slavă ca a unuia Născut din Tatăl”

IOAN 1, 14

